

Asia: VN/22263/2025

Lausuntopyyntö: Arviomuistio kilpailuneutraliteettiselvityksen suosituksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Monetra -konserni lausuu kilpailuneutraliteettisääntelyn uudistamisesta annetusta arviomuistiosta seuraavaa.

Kilpailuneutraliteettisääntelyn noudattamisen tehostaminen

Kilpailulain 30 d §:ssä säädetään 30 a §:ssä tarkoitetun julkisyhteisön taikka niiden määräysvaltaan kuuluvan yksikön kirjanpidon eriyttämismahdollisuudesta silloin, kun ne harjoittavat kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa.

Arviomuistiossa ehdotetaan, että säädetään julkisyhteisöille asetettavasta itsearviointin dokumentointivelvoitteesta. Monetra katsoo, että erillinen dokumentointivelvoite ei ole tarkoituksen mukaista, sillä se lisää hallinnollista työtä merkittävästi. Julkisyhteisön määräysvaltaan kuuluvat yksiköt ovat eriyttäneet kirjanpitonsa sääntelyn mukaisesti ja asia avataan muun muassa tilinpäätösasiakirjoissa, jotka tilintarkastajat tarkastavat. Erillinen itsearviointidokumentointi ei tuo mitään lisäarvoa, koska dokumentaatiota tehdään jo tilinpäätöstä varten.

Arviomuistiossa ehdotetaan, että kehitetään kilpailuneutraliteettisääntöjä koskevia käytännön ohjeita etenkin itsearviointin dokumentoinnin tueksi. Monetra kannattaa vahvasti käytännön ohjeiden kehittämistä joka tapauksessa, eikä siten ainoastaan itsearviointin dokumentoinnin tueksi. Kilpailuneutraliteettisääntely on osittain vaikeaselkoista eikä käytännön ohjeita ole helposti saatavilla. KKV katsoo usein, että se ei voi antaa etukäteen neuvoja kilpailuneutraliteettiasioissa, koska se on asiaa valvova viranomainen. KKV:n internetsivuilla on ohjeistusta, mutta ohjeistus on ylätasoisista. Useat toimijat kokevat, että käytännön ohjeita ja neuvoja on vaikeaa löytää sellaisella käytännön tasolla, jossa ohjeista olisi oikeasti apua. Julkiset organisaatiot haluaisivat noudattaa niitä koskevaa lainsäädäntöä mahdollisimman tarkasti, mutta sääntelyn epämääräisyys ja puuttuvat käytännön ohjeet hankaloittavat tilannetta.

Katsomme, että paras tapa parantaa kilpailuneutraliteettilainsäädännön noudattamista on lisätä koulutusta ja ohjeistusta asian tiimoilta. Ehdotamme, että KKV:n resursseja lisättäisiin siten, se voi lisätä koulutuksia ja laatia tarkempia ohjeistuksia sekä tarjota nykyistä laajempaa puhelinneuvontaa.

Seuraamusjärjestelmän kehittäminen

Arviomuistiossa ehdotetaan, että jatkoselvitetään seuraamusmaksun säätämistä voimassa oleviin sääntöihin sisältyvien yhtiöittämisen, kirjanpidon eriyttämisen, markkinaehtoisen hinnoittelun ja mahdollisesti tulevan itsearvioinnin dokumentaatiota koskevien velvoitteiden rikkomisesta. Monetra ei kannata seuraamusmaksun säätämistä, sillä arviomuistiossa mainitusti em. soveltuu huonosti suomalaiseen järjestelmään. Lisäksi asiassa on syytä huomioida, että KKV:n on arviomuistiossa kerrottu ilmoittaneen, että seuraamusjärjestelmälle ei ole tarvetta. Kun tilanne on käytännössä ollut se, että kilpailuneutraliteettisääntelyä on noudatettu neuvotteluiden myötä niin hyvin, että edes uhkasakkoa ei ole KKV:n valvontatyössä koskaan tarvinnut määrätä, on vaikea löytää perusteluita sille, miksi perustettaisiin uusi seuraamusmaksujärjestelmä.

Lainsäädäntöä säädettäessä on lähdettävä liikkeelle siitä, että ehdotettava säännös on tarpeellinen, että sillä saavutetaan halutut tavoitteet, ja että se on tarkoituksenmukainen keino tavoitteiden saavuttamiseksi. Kun sääntelyä valvova viranomainen ilmoittaa, että sääntely on tarpeetonta, muutoksen ei tällöin voitane katsoa olevan tarkoituksenmukainen keino tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kilpailuneutraliteettivalvonnan tehostaminen

Arviomuistiossa ehdotetaan, että kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan toiminnan määrittely ja markkinaehtoisen hinnoittelun vaatimuksen asetetaan kilpailulakiin kuntalain ja hyvinvointialueesta annetun lain sijaan. Monetra toivoo, että sääntelyssä tai sen esitöissä määriteltäisiin tarkemmin sitä, milloin kyseessä on kilpailutilanteessa markkinoilla toimiminen ja milloin poikkeuksia voidaan soveltaa. Monetra kannattaa sitä, että sääntely siirretään selvyyden vuoksi kilpailulakiin, kunhan muutos tehdään siten, että sääntelyn kohde on selkeä.

Arviomuistiossa on tuotu esiin muun muassa KKV:n strategisten neutraliteettia koskevien painopisteiden asettaminen, painopisteen muuttaminen enemmän "kovan valvonnan" suuntaan neutraliteettiongelmia ennaltaehkäisevästä työstä ja useampien oma-aloitteisten tapausten tutkiminen sekä resurssien lisääminen. Kuten Monetra on aiemmin tuonut esiin, kannatamme KKV:n resurssien lisäämistä. Kannatamme myös sitä, että KKV ottaisi enemmän tapauksia oma-aloitteisesti tutkittavaksi. Tutkinnan pohjalta voidaan tarpeen mukaan siirtyä nykylainsäädännön mukaiseen neuvotteluun, jossa KKV:n kertoman mukaisesti käytännössä kaikki ongelmat on saatu ratkottua. Ehdotamme, että KKV toisi aktiivisemmin esiin käsiteltyjä tapauksia ja niihin liittyviä perusteita, jolloin oikeussubjektit voisivat vielä nykyistä paremmin oma-aloitteisesti tehdä muutoksia omaan toimintaansa.

Monetra katsoo, että painopisteen tulisi olla nimenomaisesti ennaltaehkäisevässä työssä, eikä ns. "kovassa valvonnassa". Kovassa valvonnassa resursseja käytetään mielestämme väärin. On syytä pohtia, miksi resursseja haluttaisiin siirtää sanktiointiin, kun resursseja oikein ohjaamalla sanktioiden tarve voidaan poistaa ennakollisella ohjaustoiminnalla.

Tietoisuuden lisääminen markkinavaikutuksista

Arviomuistiossa on tuotu esiin suositus kirjanpidon eriyttämistä koskevan raportointivelvoitteen laajentamisesta julkisyhteisöjen määräysvallassa olevien yksiköiden osalta. Asiaa on avattu muistiossa julkisyhteisöjen määräysvallassa olevien yksiköiden osalta suhteellisen suppeasti, josta syystä asiaa on haastava kommentoida. Mikäli esitystä vietäisiin eteenpäin, tulisi selvittää laajemmin kuinka raportointivelvoite soveltuisi esim. osakeyhtiömuotoiseen toimintaan ja osakeyhtiön toiminnan julkisuuteen.

Aspelund-Kaikkonen Anne
Monetra -konserni